

Ετος Β΄.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ 1874.

Φυλ. Γ΄.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Α. ΚΟΡΑΗ ΠΡΟΣ ΕΥΑΝΘΙΑΝ ΚΛΙΡΗ.

~~~~~

Ἀπηγγέλλθη ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει
Ἐ.Ι.Ι. Συλλόγῳ «Κοραῆς»

ὑπὸ

ΑΙΜΙΛΙΑΣ ΚΤΕΝΑ ΛΕΟΝΤΙΑΔΟΥ.

Κυρίαί καὶ Κύριοι,

Γνωρίζετε βεβαίως πάντες, ὅτι ἀντικείμενον τῆς παρούσης διαλέξεώς μου ἐστὶν ἐπιστολὴ τις τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ πρὸς τινα Ἑλληνίδα, ὡς ἀγγεληθὲν διὰ τοῦ ἐγχωρίου τύπου.

Ἐξελεξάμην δὲ καὶ προῦτίμησα ταύτην, ἀντὶ παντὸς ἄλλου θέματος, διότι ἐνόμισα ὀφειλὴν μου, τὸ πρῶτον νῦν ἀνερχομένη ἐπὶ τοῦ βήματος τούτου, ὑπερσεμνύνει τὸ φερώνυμον τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, νὰ ἀπαδώσω

(ΟΜΗΡΟΣ ΦΥΛ. Γ΄.)

καὶ ἐκ μέρους τοῦ φύλου, εἰς δ' ἀνήκω, ἐλάχιστον φόρον εὐγνωμοσύνης, ἀφιερῶσα τὰς στιγμὰς τῆς διαλέξεώς μου ταύτης, εἰς τὴν ἀνάλυσιν ἔργου τινὸς αὐτοῦ, ἀπευθυνομένου καὶ ἀφορῶντος τὸ γυναικεῖον φύλον, καὶ διότι ἀφ' ἑτέρου ἔκρινον, ὅτι καταλληλότερον οὕτως ἐν ἀνταποκρίνομαι πρὸς τὴν εὐγενῆ τιμὴν, ἣν περιεποιήσατο ὁ Σύλλογος «Κοραῆς» τῷ φύλῳ μου, προσκαλεσάμενος ἐπὶ τοῦ ἀνδρικοῦ αὐτοῦ βήματος καὶ μίαν γυναικα.

Ἡ διάλεξις μου αὕτη, Κύριοι, εἰ καὶ στερεῖται τῆς ἐπαγωγῆς ἐκείνης χάριτος, τῆς τοσοῦτον ἀπαιτουμένης ὑπὸ ἀκροατηρίου ἐξωκειουμένου εἰς εὐγλώττους καὶ ἐκφραστικωτάτους ἀγορεύσεις, παρέχει ὅμως πολὺ τὸ σπουδαῖον καὶ τὸ λυσιτελὲς πᾶσι μὲν, ἰδίᾳ δὲ ταῖς Ἑλληνίσιν, αἵτινες καὶ νῦν τιμῆσασαι ἡμᾶς διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν ὑπεδείξαντο τὸ μέγα αὐτῶν ἐνδιαφέρον ὅπως ἀκροασθῶσιν τῶν χρυσῶν ὑποθηκῶν ἀνδρὸς, τὰ μάλα μογήσαντος ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἔθνους, οὐ μὲν δ' ἀλλὰ καὶ θερμῶς συνηγορήσαντος ὑπὲρ τῆς προα-

γωγῆς τῶν Ἑλληνίδων. Ἐτι δὲ καὶ προσι-
σθῶσι τοῦντεῦθεν νέαν ἰσχὺν καὶ σθένος ἵνα
ἐργασθῶσιν ἐκάστη τόγε ἐπ' αὐτῇ εἰς τὴν
βελτίωσιν τῆς τύχης τοῦ φύλου αὐτῶν, ὅπερ
ἔτυχεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων το-
σούτους τοὺς παραγνωρίσαντας τὴν ἀπο-
στολὴν αὐτοῦ, ὅσον νῦν εὐρίσκει πλείονας
τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ συνηγοροῦντας.

Μάλιστα! Ἡ τῆς γυναικὸς κατάστασις
αἰείποτε ὑπῆρξε σοβαρὸν ζήτημα, ἐπασχο-
λοῦν τῶν σοφωτέρων καὶ πρακτικωτέρων
ἀνδρῶν τῆς Εὐρώπης τὴν ἐνδελεχὴν προσο-
χὴν, καὶ διεκίρουν τοὺς περὶ αὐτῆς ἐπασχο-
λουμένους εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατό-
πεδα, τοῦ μὲν στηριζομένου καὶ μηδὲν ὡς
θέλοντος ν' ἀπομακρυνθῇ τῶν παραδόσεων,
ὡς χρόνοι σκότους καὶ ἐγωϊσμοῦ ὑπεστήρι-
ξαν καὶ ὑπέθαλψαν, τοῦ δὲ περιχαρικοῦ
ἐν τῇ ἀρχῇ, ἣν ἡ μὲν Ἑλληνικὴ φιλο-
σοφία ἐθεμελίωσεν, ἡ δὲ Χριστιανισμὸς κα-
θηγήσατο καὶ ἐστερέωσε, τῇ ἀρχῇ τῆς ἀδελ-
φότητος, τῆς ἰσότητος, τῆς ἐλευθερίας, τῆς
δικαιοσύνης· οὕτως δὲ πόλεμος χρόνιος
καὶ ἀτελεύτητος ἐκηρύχθη μετὰ τοῦ πα-
ρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, τῆς στασιμό-
τητος καὶ τῆς προόδου, τῆς Ἀσιατικῆς σκο-
τομῆς καὶ τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ φωτός.

Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ ἀφεθῇ ἐλευθέρᾳ ἐν τῷ
σταδίῳ τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως;
Ἡ γυνὴ πρέπει νὰ συμμετέχῃ τῶν αὐτῶν
δικαιωμάτων ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς ἰσότητος,
τοῦ δικαίου, τῆς ἐλευθερίας; Ἡ γυνὴ τέλος
πρέπει νὰ μυηθῇ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ ὕψι-
λου, τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δικαίου, τῆς φιλοσο-
φικῆς ταύτης Τριάδος, τῆς καθαρᾶς ταύτης
αὐταυγάσεως τῆς τριαδικῆς μονάδος, τῆς
θεότητος, ἥς καθ' ὁμοίωσιν ἐπλάσθη τὸ
ὄν ἐκεῖνο, τὸ ἐν δυάδι γνωριζόμενον καὶ ἐν
δυάδι τελειούμενον, ὅπερ καλεῖται ἄνθρω-
πος;

Ἰδοὺ τὰ πεδία, ἐφ' ὧν παλαίουσιν τ' ἀν-
τιμαχόμενα μέρη. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι με-
γίστας κατακτήσεις προσεποιήσαντο οἱ τῆς
ἐλευθερίας ἀτρόμητοι μαχηταί, ἀλλὰ πολὺ
εἰσέτι ὑπολείπεται ἄχρι τῆς τελικῆς νίκης,
καθότι οἱ διὰ τῆς σκαπάνης τοῦ ἁρτοῦ λό-

γου καὶ τῆς δικαιοσύνης ἐπιχειροῦντες νὰ
διασχίσωσι τὰ γιγαντώδη καὶ οὐρανομήκη
προχώματα τῶν ἐναντίων καὶ σχηματίσω-
σιν οὕτω νέαν εὐθύγραμμον καὶ λείαν ὁδόν,
εὐρίσκοντο ἀνὰ πᾶν βῆμα ἐνώπιον νέου τεί-
χους δυσπορήτου.

Οὐδὲν ὅμως κατενίκησε τὴν πρὸς τὰ
πρόσω ῥοπὴν τῶν. Καθὼς συνέτερον τὰς
ἀποστάσεις διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, καθὼς
συνήνωσαν θαλάσσας διωρύξαντες ἰσθμοὺς,
καθὼς μετέτρεψαν τὰς χέρσους εἰς δεινῶ-
νας, τὰς δὲ λίμνας ἀποξηράναντες ἀπεκα-
τέστησαν ἐφόρους γαίας, ὡς συνήνωσαν τὰ
πέρατα διὰ τοῦ τηλεγράφου, οὕτω καὶ νέον
ὄπλον κατὰ τῆς ἀτιμαζούσης τὸν ἄνθρωπον
δουλείας ἐφεύρον, τὴν διάδοσιν τῆς παιδείας,
ἥς αἱ ἀκτῖνες μόνον δύνανται νὰ διαλύσωσι
τὴν ἀγλὴν τοῦ σκότους.

Οὕτω κατεστράφη ἡ δουλεία, κατερει-
πώθη ὁ γυναικωνίτης, ἀπελευθερώθη ἡ οἰ-
κογένεια καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσα κοι-
νωσία.

Ἄλλ' εἰ καὶ τὸ φῶς ἠκτινοβόλησεν, οὐχ'
ἦπτον τὸ σκότος, κρυβέν ἐν τῇ σκιᾷ, δὲν
κατεστράφη ὀλοτελῶς. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ
μέχρι τὴν σήμερον εἰσέτι ἐμμένοντες ἐν ταῖς
παραδόσεσι τῆς ὀπισθοδρομικότητος οὐκ ἠ-
βουλήθησαν συνιέναι ὅτι ὁ νοῦς αὐτῶν πε-
πώρωται καὶ ἡ καρδία αὐτῶν ἐστρέβλωται.

Καὶ ὅμως ὁ ῥοῦς τῶν πραγμάτων δὲν πα-
λινδρομεῖ, ἀλλὰ βαίνει καὶ θὰ βαίνει μέ-
χρις οὗ οἱ πάντες πεισθῶσιν ὅτι οὐδέποτε
τις δύναται νὰ ἦ ὑγιὴς ἐν ὅσῳ πάσχει τὸ
ἥμισυ αὐτοῦ μέρος, καὶ ὅτι πρὸς κοινὴν ἠθι-
κὴν καὶ διανοητικὴν πρόοδον αὐτοῦ τε καὶ
τοῦ ἔθνους τοῦ ἀνάγκη ἡ γυνὴ παρ' αὐτῷ
νὰ ἦ τοσοῦτον τελεία ὥστε νὰ δύνηται τις
καυχώμενος νὰ λέγῃ « Ἰδοὺ καλὴ εἰ ἡ πλη-
σίον μου ὡς εὐδοκία, θάμβος ὡς τεταγ-
μένη. »

Εἰς τῶν ἐνθέρμων ἐκείνων σκαπανέων τῆς
ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος καὶ παρὰ τῷ
γυναικίῳ φύλῳ ἦν ἀναμφερίστως καὶ ὁ
ἀείμνηστος Κοραΐς, ὁ μετὰ κλέους ὠφελή-
σας τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν Κοῦμαν, ὡς δυ-
νάμεθα νὰ βεβαιωθῶμεν ἐκ τε πολλῶν ἄλ-

λων καὶ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἥς τὴν ἀνάλυσιν ἐπιχειροῦμεν ἤδη.

Ἐν ἐποχῇ ζῶν καὶ χώρα, ἐνθα οὐ μόνον ἄνδρες ἀρίζητοι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀκραιφνεῖ πατριωτισμῷ διεκρίνοντο, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἔξοχοι ἐπὶ ποικίλαις μαθήσεσι διέπρεπον, καὶ μετ' αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν βίον κατανάλισκον, δὲν ἠδύνατο νὰ ᾗ ὁ τοσοῦτον ὑπέρμαχος τοῦ Ἐθνικοῦ ἡμῶν μεγαλείου θιασώτης, ἀδιάφορος εἰς τὴν οἰκτρὰν τότε κατάστασιν, εἰς ἣν χρόνοι βαρβαρότητος καὶ σκοτομῆνης κατεῖχον τὸ γυναικεῖον ἡμῶν φύλον, τοσοῦτω μᾶλλον καθόσον αὐτοῖς ὁμασιν ἐβόλεπεν τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας τῶν σοφῶν ἐκείνων γυναικῶν τῆς Εὐρώπης, αἵτινες, εἴτε ὡς συγγραφεῖς, εἴτε ὡς συντάκτριαι ἐφημερίδων, ἀπεδείκνυνον ὅτι ἡ παιδεία ἐν ταῖς γυναιξὶ μάλιστα ἐπιδραστικωτέρα γίνεται ἐπὶ τῆς κοινωνίας, καὶ ἐν ὀνόματι αὐτῆς ἐζήτουν τὴν διάδοσιν αὐτῆς εἰς ἅπαν τὸ φύλον αὐτῶν, ἐρειδόμενοι ἐπὶ ἐπιχειρημάτων ἐκπηγαζόντων ἐκ τῆς φιλοσοφικῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιθεβαιουμένων ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐπὶ τῆς κοινωνίας.

ὑπερπήδησις τῶν ὁρίων τῆς σημερινῆς ἡμῶν διαλέξεως ἤθελε λογισθῇ. ἐὰν ἐπιχειροῦμεν νῦν ν' ἀποδείξωμεν ἐξ ἐπισήμων πηγῶν ἀρυόμεναι ὅπως ἐπέδρασαν ἡ γυναικεῖα μόρφωσις ἐπὶ τῆς ἠθικοποιήσεως καὶ εὐδαιμονίας τῶν λαῶν. Ἄλλως τε νομίζω δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἐτέρων ἀποδείξεων, ὅτι καὶ ἡμεῖς νῦν ἐπέισθημεν περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης, ἀφοῦ καθεκάστην συνιστῶμεν σχολὰς χάριν τῆς γυναικείας μορφώσεως καὶ ἀναπτύξεως.

Οἷα δὲ ὑπῆρξαν περὶ τῆς γυναικείας μορφώσεως τὰ φρονήματα τοῦ μεγαθύμου ἐκείνου ἀνδρὸς θέλομεν καταμάθει ἐκ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνίδα.

Ἄλλ' ἐκ μιᾶς μόνης ἐπιστολῆς τί δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ, ἀφοῦ ἡ ἐπιστολὴ στενὰ ἔχουσα ὄρια καὶ πρὸς γνωστὸς ἀπευθυμένη δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ ἐν ἐκτάσει τὰς ἰδέας τοῦ γράφοντος; Καὶ ὅμως ἡ ἐπιστολὴ ὅση δὴπότε καὶ ἂν ἡ δύναται νὰ θε-

ωρηθῇ ὡς ἐντελὲς βιβλίον, ἥς ἐκάστη σελὶς δύναται νὰ περιλάβῃ ἓνα τόμον, ἐκάστη παράγραφος ἓν μέρος, ἐκάστη φράσις ἓν κεφάλαιον.

Ἡ ἐπιστολὴ εἶναι ἀκτὶς ὡς τὸ σύγγραμμα εἶναι ἥλιος, εἶναι ἀνθοδέσμη, ὡς τοῦτο εἶναι ἀνθὼν. Ἡ ἀκτὶς περιέχει καὶ φῶς καὶ θερμότητα. Γνωρίζοντες τὴν ἀκτῖνα δυνάμεθα νὰ εὐρώμεν τὸν κύκλον.

Ἴσως καὶ ἐπὶ τῆς ἰδέας ταύτης ἐρειδόμενοι καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων ἀποφαίνονται ὅτι ἐκ μιᾶς μόνης ἐπιστολῆς δύναται τις νὰ γνωρίσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ γράφοντος.

Ἡμεῖς δὲ σπεύσωμεν εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν ἐπικαλούμεναι τὴν εὐμενῇ ὑμῶν προσοχήν.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, Κύριοι, ἐγράφη ἐν Παρίσις κατὰ τὴν 28ην Ἰανουαρίου τοῦ 1845, ἐνθα ὁ ἀείμνηστος τὰς διατριβὰς παιούμενος, ἐνησχολεῖτο περὶ τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, τὰ βλέμματα ἔχων ἐστραμμένα πρὸς τὴν πεφιλημένην πατρίδα, τὴν Ἑλλάδα, τὴν δὲ ψυχὴν καὶ καρδίαν ἀφωσιωμένην ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως αὐτῆς, τῆς προαγωγῆς τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἣτις ἀπετέλει τὴν μόνην ἰδέαν, τὸ μόνον μέλημα, τὸ μόνον ὄνειρόν του, ἀποτείνεται δὲ εἰς τινὰ Εὐανθίαν, Ἀνδρίαν τὴν πατρίδα, παροικοῦσαν ἐν Κυδωνίαις. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην αἱ Κυδωνίαι ἐφιλοξένουν τὰς περιπλανωμένας Ἑλληνίδας Μούσας ἐν ταῖς περιωνύμοις Σχολαῖς αὐτῶν, ὧν ἡ μεγαλειτέρα ἦτο τὸ Γυμνάσιον αὐτῆς καὶ ἐνθα ἄνδρες πολυμαθεῖς καὶ ἀκάματοι ἐσφυρηλάτουν διὰ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὸ μέλλον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ διετήρουν ὡς ἀκοίμητοι Ἄργοι, ἄσβεστον τὸν σπινθῆρα, ὅστις ἔμελλε νὰ παραγάγῃ τὸ φῶς, τὸ διασκεδάσῃ τὴν ἐφ' ἡμῖν ἐπικαθημένην ἀχλὺν, τὸ φῶς ἐκεῖνο, δι' οὗ σήμερον καθορῶμεν ἀλλήλοις, τοσοῦτον ἐγγὺς καθημέρους καὶ ἀλλήλοις τὰς χεῖρας τείνοντας πρὸς σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν ἐκείνων, δι' ὧν συντηρεῖται ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ πρόοδος τῶν λαῶν. Μακάριοι οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι, οἵτινες δυστυχίων καὶ πόνων μυρίων ὀλιγα-

ρήσαντες, ἀφιέρωσαν ἅπαντα τὸν βίον αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας!

Ἡ Σχολὴ τῶν Κυδωνιῶν τότε ἤκμαζεν, οἱ δὲ μαθήσαι ὀρεγόμενοι, πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συνέρχοντο πρὸς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἵνα κορέσωνται τὴν διανοητικὴν αὐτῶν δίψαν καὶ ἀκολουθῶσι ὡς ὑπὸ ἡλεκτρισμοῦ φερόμενοι, διατρέξωσι τὰς πόλεις, ὡς ἄλλοι Ἀπόστολοι, λοιδορούμενοι, κακοχούμενοι, ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι, ἐν ὕψει καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς ἵνα ἕνα προσήλυτον ποιήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πατρίδος.

Εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς σιδηρᾶς ἐκείνης ἐποχῆς τῆς πλήρους στέρσεως καὶ κακουχιῶν, ὀφείλομεν καὶ τὰ τὴν νεωτέραν ἡμῶν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν πλουτίσαντα σπουδαῖα καὶ ἐμβριθῆ ἐκείνα συγγράμματα, πρὸς ἃ ὀλίγιστα τῶν ἑκτοτε ἐκδοθέντων δύνανται νὰ παραβληθῶσιν.

Ἐν πόλει, ἐν ᾗ συνεκεντροῦτο τὸ ἄνθος τῶν διδασκάλων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, διαμένουσα ἡ Εὐανθία καὶ τυγχάνουσα τοσαύτης εὐνοίας ὑπὸ τοῦ Κοραῆ ὥστε νὰ διατηρῇ μετ' αὐτοῦ καὶ ἀλληλογραφίαν, δὲν θὰ ἦτο γυνὴ τις τῶν τυχουσῶν, ἄμοιρος παιδείας, ἀφιλόμουσος καὶ ξένη τῆς τότε διανοητικῆς κινήσεως, ἀξιουμένη μάλιστα καὶ τοῦ τίτλου θυγατρὸς παρ' αὐτοῦ, ὡς δυνάμεθα εἰκάσαι ἐκ τῆς προσαγορεύσεως, ἣν ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐπιστολῆς του ποιεῖται ὁ Κοραῆς, λέγων « Φιλτάτη θυγάτηρ Εὐανθία »

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι ἀπάντησις, ὡς φαίνεται ἐξ ἀρχῆς, εἰς ἐπιστολὴν τῆς Εὐανθίας, ἣτις ἀγνοοῦμεν ἐὰν διεσώθῃ μετὰ τῶν χειρογράφων τοῦ Κοραῆ. Ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς ἀπαντήσεως δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ἡ Εὐανθία γράφουσα τῷ Κοραῆ, ἐξέθετε τὰς ἐπὶ τοῖς γράμμασι προόδους αὐτῆς, καὶ ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῇ πέμψῃ κατάλληλον καὶ ἠθικὸν σύγγραμμα γαλλικόν, εἰς οὗ τὴν μετάφρασιν νὰ ἐπιδοθῇ μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀκολουθῶς δὲ νὰ προβῇ, ἐὰν ἐνέχρηνεν ὁ Κοραῆς, εἰς τὴν ἑκδοσιν αὐτοῦ, τὸ μὲν ἵνα συνοικειωθῇ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν διὰ τῆς μεταφράσεως, τὸ δὲ ἵνα φανῇ

ταῖς ὁμοφύλοις τῆς χρήσιμος, δωρίζουσα αὐταῖς τὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν αὐτοῦ.

Ἡ τοικύτη τῆς Εὐανθίας αἵτησις, γενομένη τοσοῦτον ἐπιχαρίτως, εἰς ἄνδρα ὡς τὸν Κοραῆ, ὅστις ἐν παντὶ φιλομούσῳ καθεώρα καὶ ἐν στήριγμα, ἐφ' οὗ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀναγεννήσεως τῆς πατρίδος ἐρεῖδόμενον, ἐμελλε νὰ ὑψωθῇ, τοσοῦτον συνεκίνησε μυγίως αὐτὸν, ὥστε ἀμέσως ἀπέδειξεν ὁ αἰετνοῦς τὴν χαρὰν τοῦ εἰς τὴν Εὐανθίαν, τὸν οἰκεῖον τίτλον τῆς θυγατρὸς ἀπονέμων αὐτῇ ἐν τῇ τῆς ἐπιστολῆς του. « Ἐπειδὴ πῶς ἄλλως ἔχω νὰ φανερώσω ὅσην μ' ἐπροξένησεν ἀπροσδόκητον χαρὰν ἡ ὠραία σου ἐπιστολή, πλὴν δίδων τὴν ὁποίαν ἤθελα σοὶ δόσει ὀνομασίαν, ἐὰν ἦμην ἀληθὴς καὶ γνήσιός σου πατήρ. »

Ἡ Εὐανθία νέα τότε μόλις πρόσθετος ἦτο λίαν φιλόμουσος καὶ μετ' ἀπαραμίλλου ἐπιμελείας καταγινομένη εἰς τὰ γράμματα, τείνουσα πρὸς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, τοῦ ζήλου αὐτῆς ὑπεκαιομένου καὶ ὑπὸ τῆς καθημερινῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἐπαγρυπνήσεως καὶ διδασκαλίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς, ὅστις καθὰ καὶ ὁ Κοραῆς σαφῶς ὑποδείκνυσιν, ἐδίδασκεν αὐτὴν καὶ ἐν τὰ μέγιστα ἐξετίμα οὗτος διὰ τὰς ποικίλας καὶ ἐμβριθεῖς γνώσεις του.

Ὁ Κοραῆς εἰ καὶ πολλάκις ἀναφέρει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ταύτῃ τὸν ἀδελφὸν τῆς Εὐανθίας οὐδέποτε ὁμῶς ὠνόμασεν αὐτόν. Ἄγνωστος δὲ καὶ ἐμοὶ ἤθελεν εἶσθαι, ἐὰν δὲν ἐτύγχανεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου Λεόντιος Κληρίδης, σπουδαστὴς ὢν τότε ἐν τῇ σχολῇ τῶν Κυδωνιῶν, νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν τε Εὐανθίαν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, καθηγητὴν τότε ὄντα ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐκείνῳ τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν. Ἦτο δὲ ἐκεῖνος, ὅστις μετὰ εἰσοσχετίαν σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης θελήσας νὰ εὕρῃ ἀλγεβρικῶς τὸν ἄγνωστον, κατέστρεψε τὴν ἐξίσωσιν, τοῦ προβλήματος λυθέντος ἐν ταῖς φυλακαῖς, καὶ τῆς ἱστορίας ἑκτοτε διαγραφῆς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐτυμολογίαν αὐτῆς.

Μὴ γὰρ ὁ Κοραῆς οἶονεῖ προβλέπων ταῦτα πάντα ἀπέφυγεν νὰ ἐνομάσῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς;

Ἄλλ' ἡμεῖς οὐ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς Εὐανθίας καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῆς τὸν λόγον ποιοῦμενοι, προῤῥωμεν προσωτέρω.

Ὁ Κοραῆς ἐπαινεῖ μὲν τὴν Εὐανθίαν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν, μεθ' ἧς προσπαθεῖ νὰ αὐξήσῃ τὴν παιδείαν τῆς καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃ εἰς τὰς ἀπαιδεύτους, ἀλλὰ γνωρίζων ὅτι οἱ ἔπαινοι πολλάκις γίνονται αἰτία ὅπως οἱ ἐπαινούμενοι καταλαμβάνονται ὑπὸ οἰήσεως, σφόδρα δυναμένης νὰ βλάβῃ αὐτοὺς ὡς ἐγωϊστικὴν τινα ἔπαρσιν ἐνσπειρούσης αὐτοῖς, σπεύδει ἀμέσως νὰ τῇ συστήσῃ προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου λέγων « Φιλτάτη λοιπὸν θυγάτηρ, ἐπαινῶ σου τὴν παιδείαν καὶ μάλιστα τὴν προθυμίαν νὰ τὴν αὐξήσῃς καὶ νὰ τὴν κοινωνήσῃς εἰς τὰς ἀπαιδεύτους. Ἄλλ' ἐὰν ἀγαπᾷς νὰ τὴν αὐξήσῃς πρέπει ν' ἀποφύγῃς τὸν ὅποιον τρέχεις μέγαν κίνδυνον νὰ μείνης καὶ τῶν πλέον ἀπαιδεύτων ὑποδεεστέρα. Ἄν ὁ ἀδελφὸς καὶ εὐεργέτης σου εἶναι ἀρκετὸς νὰ σὲ διδάξῃ καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς, δὲν θέλουν ὅμως εἰσθαι περιττὰ οὐδ' ἐμοῦ τοῦ γέροντος αἱ συμβουλαὶ ἐὰν ὡς φιλοστόργου πατρὸς παραγγελίας δώσῃς εἰς αὐτάς προσοχὴν ».

Ὁ Κοραῆς δὲν ὁμοιάζει ἡμᾶς, οἵτινες ἔχομεν ἀφθόνους τοὺς ἐπαινούς καὶ ἐπιθαρρύνωμεν τοὺς πάντας δι' αὐτῶν τοσοῦτον ὥστε ἀντὶ ὠφελείας μᾶλλον αὐτοῖς πρόξενοι βλάβης νὰ γινώμεθα. Οἱ ἔπαινοι ὅσον ὀλιγώτερον ὠφελοῦσι τοὺς ἀξίους αὐτῶν, τοσοῦτον περισσότερον βλάπτωσι τοὺς ἀνάξιους· διὰ τοῦτο σήμερον οἱ ἔπαινοι κατήντησαν τοσοῦτον συνήθεις, ὥστε οἱ πάντες ἀκούοντες ἐπαινούμενόν τινα προσπαθοῦσι νὰ προφυλαχθῶσιν.

Ἡ Εὐανθία προσεπάθει νὰ αὐξήσῃ τὴν παιδείαν τῆς ἵνα μεταδώσῃ εἰς τὰς ἀπαιδεύτους, διὰ τῆς διδασκαλίας ἐννοεῖται. Καὶ ὅμως σήμερον ἵνα διδάξωμεν ἡμεῖς τοὺς ἀπαιδεύτους δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ αὐ-

ξήσωμεν τὴν παιδείαν μας, ἣν πρόκειται νὰ μεταδώσωμεν, διότι παρῆλθον ἐκεῖνοι οἱ χρόνοι! Τότε ἐχρειάζετο παιδεία μεγάλη διὰ νὰ διδάσκῃ τις, ἐνῷ σήμερον ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς Σχολαστικούς καὶ Αἰσωπεῖους μύθους, καὶ νὰ κλίνωμεν τὸ εὔπτω τύπτεις, καὶ ἀμέσως ἐκ τοῦ θορνίου δυνάμεθα νὰ ἀνέλθωμεν εἰς τὴν διδασκαλικὴν ἑδραν, ὡς λίαν ἐγγὺς αὐτῶν κειμένην, καὶ ἐκ ταύτης νὰ εἰσπηδήσωμεν εἰς τὴν διεύθυνσιν καὶ οὕτω νὰ παραδίδωμεν ὅ,τι ἀγνοοῦμεν νὰ ἀναγνώσωμεν εὐκρινῶς καὶ εὐνοήτως. Ἄλλοι τότε χρόνοι ἄλλοι τρόποι διδασκαλίας! Σήμερον ὁ μαθητὴς μόνος μανθάνει, ἀρκεῖ ὁ διδάσκαλος νὰ τὸν διατάττῃ νὰ ἐκστηθίῃ. Καὶ ὅμως εὖρυσκόμεθα εἰς τὸ 1873 ἔτος, ἦτοι ἀπέχομεν τοῦ 1845 πεντήκοντα ὀκτὼ πληρέστατα ἔτη προόδου καὶ προόδου καταπληκτικῆς!!!

Ὡς ἱατρὸς ὁ Κοραῆς ἐγνώριζεν ὅτι μετὰ τὴν διάγνωσιν τῆς ἀσθενείας ἀπαιτεῖται ἡ θεραπεία, διὰ τοῦτο καὶ ἀμέσως συστήσας τῇ Εὐανθίᾳ νὰ προφυλαχθῇ τοῦ μεγάλου κινδύνου, ὅνπερ διέτρεχεν, ἵνα μείνῃ καὶ τῶν πλέον ἀπαιδεύτων ὑποδεεστέρα, σπεύδει νὰ τῇ ὑποδείξῃ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς. Ἀρχόμενος δε τῶν συμβουλῶν τοῦ προσπαθεῖ νὰ διδάξῃ αὐτὸν τί ἐστὶν ἀληθὴς σοφία, ἀποκαλῶν αὐτὴν τέχνην τοῦ βίου.

« Ἀνάγκη εἶναι πρὸ πάντων, φίλη Εὐανθία, νὰ μὴ σὲ λανθάνῃ τί σημαίνει σοφία. Ὅσα σὲ ἐδίδαξε καὶ ὅσα μέλλει νὰ σὲ διδάξῃ ὁ ἀγαπητὸς σου ἀδελφός, εἶναι ὅργανα καὶ μέσα τῆς σοφίας, ὅχι αὐτὴ ἡ σοφία. Ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα, ἢ καὶ τὰ πλείότερα, δύναται τις νὰ μάθῃ καὶ μόλα ταῦτα νὰ μείνῃ ἄσοφος ἢ μᾶλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἀσφῶν ἀσοφώτερος καὶ ἀπαιδευτότερος. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, τέκνον ἀγαπητόν, εἶναι, ὡς τὴν ὠρίζον οἱ πρόγονοί μας, ἡ τέχνη τοῦ βίου ».

Πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὁ Κοραῆς τὴν αὐτὴν γενικὴν ἀρχὴν διατηρεῖ ἐν συγγράμμασιν αὐτοῦ, ἀρχὴν, καθ' ἣν προσπαθεῖ ὡς ἐξ ἐφόδου νὰ καταλάβῃ τὸν ἀναγνώστην

του καὶ τὸν ποδηγετήσῃ βῆμα πρὸς βῆμα εἰς τὰς διδασκαλίας, ὅς θέλει νὰ δώσῃ αὐτῷ.

Δὲν ὁμοιάζει τοὺς συγγραφεῖς, οὕς δυσκόλως ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ ἐν τῇ διανοητικῇ ἐδοιοπόρῃ, ἀλλ' εἶναι φίλος ὅστις, ἀπτόμενος τοῦ βραχίονος, οὕτως εἰπεῖν, τὸν ἀναγνώστην, ὁδηγεῖ αὐτὸν παραπλησίως εἰς τρόπον ὥστε ὁ νοερός μετ' αὐτοῦ περίπατος καθίσταται ἡδὺς καὶ τερπνὸς, ἀνὰ πᾶν βῆμα νοουθετῶν, συμβουλεύων καὶ ὁδηγῶν πρὸς τὴν εὐθείαν, χωρὶς νὰ προσκρούσῃ πρὸς τυχαῖόν τι ἐμποδῶν.

Οὕτω λοιπὸν καὶ τὴν Εὐανθίαν, μόλις τῇ ἀνέφερε νέον τι ὄνομα καὶ ἀμέσως, ἵνα ἐφαρπάσῃ πᾶσαν αὐτῆς ἐκπληξιν, τῇ ἐξηγεῖ τὰ τῆς τέχνης τοῦ βίου κατέκαστα, ὥσπερ συνιστῶν φίλον τινα καθ' ὁδὸν συναντηθέντα, λέγων «Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον πρέπει νὰ ᾔναι οἰκοδόμος, νὰ ῥάψῃ ἐνδύματα, ῥάπτῃ καὶ καθεξῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρεῖας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μετὰ τὰς ἰδίας του χειρὰς ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοιον καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὅποιον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος, ἢ ἡ τύχη τὸν ἐδιώρησε βίου ἐπάγγελμα πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου. Ἡ τέχνη αὕτη δὲν ἀλλάσσει, ἀλλὰ προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰς διαφορὰς τῆς τύχης ἢ τῆς φύσεως περιστάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἄλλως ζῶσιν αἱ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἄνδρας, ἄλλως πάλιν ἐκ τούτων οἱ προφέσσορες παρὰ τοὺς πραγματευτὰς καὶ οὗτοι πάλιν ἀπὸ τοῦ ἰδίου ὀνομαζομένους τεχνίτας ὅλοι ὁμῶς εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς τέχνης τοῦ βίου ἐπιθυμεῦντες νὰ κτυπήσωσιν, ἡγοῦν νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως· ἀλλὰ τὸ εὐδαιμόνως τοῦτο σημαίνει ἐναρέτως, διότι ὅστις ἐλπίζει νὰ εὐδαιμονήσῃ χωρὶς ἀρετὴν βόσκεται ἀπὸ ματαίας ἐλπίδας, πλανώμενος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του ὥραν καὶ τότε νὰ καταλάβῃ ὁ ἄτεχνος καὶ ἄτυχος ὅτι ἐπρεῖς τὸ στάδιον ὅλον

τοῦ βίου χωρὶς τὴν πολύτιμον τέχνην τοῦ βίου.»

Αἱ περὶ τῆς τέχνης τοῦ βίου συμβουλαι τοῦ Κοραῆ, δὲν ἀποβλέπουσι μόνον τὴν Εὐανθίαν, ἀλλὰ τοὺς πάντας.

Ἡ σοφία δὲν ἐγκεῖται, λέγει ἡμῖν, εἰς τὸ μαυθάνειν γράμματα, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀρετὴν, δι' ἧς καὶ μόνῃς δύναται νὰ εὐδαιμονήσῃ ὁ ἄνθρωπος.

Πολλοὶ ἐσπούδασαν, πολλοὶ ἐγένοντο σοφοί, ἀλλὰ τῆς ἀρετῆς στερούμενοι, οὐδ' ἐαυτοὺς μηδὲ ἄλλους ὠφέλησαν. Πολλοὶ μακροὺς χρόνους δαπανήσαντες εἰς σχολὰς καὶ πανεπιστήμια καὶ εἶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἄνευ τῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς πολιτευθέντες ἐν κακοδαιμονίᾳ τὸν βίον κατηνάλωσαν, ἐνθ' ἑτεροὶ ἥττω παιδευθέντες καὶ ἐνάρετον βίον βιώσαντες, οὐ μόνον ζῶντες κῦδαιμόνησαν, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἔτυχον εὐφήμου μνήμης, καθότι καὶ κατὰ τὸν Πυθαγόρειον Ἀρχίταν ἡ μὲν ἀρετὴ δὲν εἶναι ἱκανὴ πρὸς κακοδαιμονίαν, ὡς καὶ ἡ κακία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν.

«Φαμί τὰν ἀρετὰν ἡμεῖν ποττὸ μὴ κακοδαιμονέν ἱκανάν, τὰν δὲ κακίαν ποττὸ μὴ εὐδαιμονέν.»

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κοραῆς συμβουλεύων ἡμᾶς νὰ ἀποδιώκωμεν τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς σοφίας οὐδὲν ἄλλο προτίθεται ἢ νὰ συστήσῃ ἡμῖν νὰ ζητήσωμεν τὴν εὐδαιμονίαν ἡμῶν ἐξ ἧς ἐξήρτηται ἡ καθόλου εὐδαιμονία τοῦ ἔθνους.

Τὰ ἔθνη ἐκεῖνα εὐδαιμόνησαν ὅσα ἔσχον τὴν τύχην νὰ ἀπολαύσωσι παρ' αὐτοῖς περισσότερα ἐνάρετα τέκνα. Ἡ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος τοῦλάχιστον μαρτυρεῖ ἡμῖν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐφθασεν εἰς τὸν κορυφῶνα τῆς δόξης του, διότι ἔθρεψεν ἐν τῷ κόλπῳ του τοὺς ἄνδρας ἐκείνους οἵτινες συνήνουν τὴν σοφίαν μετὰ τῆς ἀρετῆς, δηλ. τοὺς ἀληθῶς γινώσκοντας τὴν τέχνην τοῦ βίου, κατὰ τὸν ἡμέτερον Κοραῆ.

«Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἔρευναν πῶς μέλλει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην ταύτην ἡ καλὴ καὶ ἀγαθὴ Εὐανθία,» ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ Κοραῆς.

Ἐκ τῶν γενικῶν κατερχόμενος εἰς τὰ μερικά δὲν ἄρχεται νὰ ὑποδείξῃ γενικὰς ἀρχὰς καὶ μέσα πρὸς ἀπόκτησιν τῆς τέχνης ταύτης, ἀλλὰ περιορίζεται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἰδίως ἀπόκτησιν αὐτῆς. Ἐνταῦθα ἀκούσωμεν αὐτὴν ταύτην τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κοραῆ, ἣν ποιεῖται εἰς τὰς Ἑλληνίδας.

« Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀ-
« ναγκαίως ἀρετὰς εἰς ὅλους, ἡ φύσις ὁμῶς
« τὰς ὥρισε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδι-
« αίτερον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ κα-
« θημερινὴ πείρα καὶ ἡ κρίσις, μὲ τὴν ὁ-
« ποίαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες,
« κρίνομεν ὅλοι τοὺς ἔχοντας τὰς τοιαύτας
« ἀρετὰς ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν
« καὶ κομπαστῆς ἀνὴρ ψέγεται ὀλιγώτερον
« παρὰ γυναῖκα κομπάστριαν. Κατηγο-
« ροῦν τὸν ἄσεμνον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἡ-
« θη χρηστὰ· ἀλλὰ γυναῖκα ἄσεμνον καὶ
« αὐτοὶ οἱ ἄσεμνοι ἄνδρες ἀναγκάζονται
« νὰ κρίνωσι βδελυκτὴν ὥς ἐξ ἐναντίας
« τῆς σεμνῆς καὶ μετριοφρονοῦς γυναικὸς
« οἱ ἐπαινοὶ εἰς τὸν μετριοφρονα καὶ σεμνὸν
« ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διατί; διότι
« ἔλαβεν ἡ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλειότε-
« ρα βοηθήματα νὰ ᾔῃαι σεμνή.

« Τὰ πλειότερα ὁμῶς ταῦτα βοηθήματα
« κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν, ἔχει μόνον
« ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν κακῶν παραδειγ-
« μάτων, ἐκ τῶν ὁποίων, καὶ ὁ φίλος ἀ-
« δελφός σου μακρὰν σὲ κρατεῖ, καὶ σὺ ἀφ'
« ἑαυτῆς εὐκόλον εἶναι νὰ κρατηθῇς ἐπει-
« δὴ εἶναι ἔξω σου. Ἀλλ' εἶναι τις ἄλλος
« ἀπαταιῶν, Εὐανθία, τόσον πλέον δυσφύ-
« λακτος, ὅσον εἶναι ἐσωτερικὸς καὶ σύν-
« τροφος ἀχώριστος ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἡ
« φύσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ συναναστρεφώ-
« μεθα καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, κατὰ πᾶ-
« σαν ὥραν στιγμὴν ἐξεύρεις τίς εἶναι ὁ
« πλάνος οὗτος; Ἡ ἰδία μας ταλαίπωρος
« κεφαλή. Καὶ τὸ δυσκολώτερον τῆς ὁποι-
« ας ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγα τέχνης τοῦ
« βίου μέρος εἶναι, νὰ φύγῃ τις τοῦ πλά-
« νου τούτου τὰς ἀπατηλὰς κολακείας. Καὶ
« ἂν δὲν μὲ πιστεύῃς ἀκουσε τὰ χρυσὰ

« τοῦ χρυσοῦ μᾶς Πλάτωνος λόγια. : Τὸ
« γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' αὐτοῦ πάν-
« των χαλεπώτατον· ὅταν γὰρ οὐδὲ σμι-
« κρὸν ἀπυστατῇ, ἀλλ' αἰεὶ παρῇ ὁ ἐξαπα-
« τήσων πῶς οὐ δεινόν. »

« Ἡ δυσκολία τῆς φυλακῆς γίνεται τό-
« σον μεγαλειτέρα ὅσον ἔχει προτερήματα
« πλειότερα ὁ ἀπατώμενος καὶ σπανιώτε-
« ρα, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι ὅλον τὸ ἐ-
« ναντίον. Τοῦτο σὲ λέγω ἔχει διὰ νὰ σὲ
« ἐμποδίσω νὰ αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ μαθή-
« ματα προκοπὴν σου, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω
« προσεκτικώτερον ἐναντίον τοῦ ἀπαταιῶ-
« νος.

« Ἴδου δὲ τί ἐνδέχεται νὰ σὲ λέγῃ κο-
« λακεύων καθ' ἡμέραν ὁ Πλάνος· Εὐανθία
« σὺ εἶσαι τοῦ πολλὰ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν
« λογίων γυναικῶν, καὶ εἰς τὰς Κυδωνίας,
« ἴσως ἡ βόνη λογία. » Ἄν πιστεύσῃς τὰ
« δουερὰ ταῦτα λόγια τοῦ Πλάνου, αὐτὸς
« θέλει σὲ κάμειν ν' ἀμελήσῃς τὰ ἀπ' ἐ-
« σα ἐδιδάχθης, ἢ διδάσκεσαι ἀξιολογώ-
« τερον μάθημα τὴν τέχνην τοῦ βίου. Πρό-
« σσεχε, τέκνον, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ
« θεοῦ. Ὅσον εἶναι μεγαλύτερος ὁ κίνδυ-
« νος, τόσον πλέον ἄγρυπνος πρέπει νὰ
« στέκῃς ἐναντίον τοῦ Πλάνου. Ὅσάκις αὐ-
« τὸς σὲ κολακεύει μὲ τοιούτους σατανι-
« κοὺς λογισμοὺς πρόβλεπε σὺ ἐναντίον του
« τὸν ἀληθινὸν καὶ φρόνιμον τοῦτον λο-
« γισμόν. » Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἡμῶν δυ-
« στυχία μὲ κατασταίνει μίαν τοῦ μικροῦ
« ἀριθμοῦ. Ἐάν ἐγεννώμην εἰς τοὺς χρόνους
« τῆς προγονικῆς λαμπρότητος ἤθελα εἶ-
« σθαι ἢ ἐσχάτη ἴσως τοῦ μεγάλου ἀριθ-
« μοῦ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων γυναι-
« κῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς ἤρχισε νὰ
« αἰσθάνηται τὸν πόθον τῆς λαμπρότητος
« ταύτης, πιθανόν ὅτι μετ' ὀλίγον ἐτῶν
« ἑκατοντάδας, ἂν ᾔητον δυνατόν νὰ ἀνα-
« βιώσω, θέλω πάλιν λογίζεσθαι μία τοῦ
« μεγάλου ἀριθμοῦ. » Ὅποια ᾔητον ἡ κα-
« τάστασις τῶν προγόνων ἡμῶν, ὁποῖα θέ-
« λει εἶσθαι, σὺν θεῷ τῶν ἀπογόνων μας.
« Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εἶναι ἡ φωτι-
« σμένη Εὐρώπη. Ὅπου εὕρισκονται πολλά

« γυναῖκες στολισμένα με παιδείαν ὅχι
 « προφασσόμενων ὁδελφαί, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ
 « τῆς ἐσχάτης τάξεως τῶν πολιτῶν.

« Βλέπεις λοιπὸν ἀγαπητὸν τέκνον, ὅτι
 « ἡ παιδεία ἀντὶ νὰ σοῦ ἐξαπάρῃ τὸν νοῦν,
 « πρέπει νὰ σὲ παρακινῇ εἰς δοξολογίαν
 « θεοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι σ' ἐγέννησεν εἰς
 « τοιαύτην χρόνου περίοδον, ὅταν ἡ τα-
 « λαίπωρος ἡμῶν πατρίς ἄρχισε νὰ αἰσθάν-
 « νηται τὰ καλὰ τῆς παιδείας, ἔπειτα ὅ-
 « τι καὶ σὲ ἐγέννησεν ἀδελφὴν ἀνδρὸς, ἵ-
 « κανοῦ νὰ σὲ στολίσῃ με παιδείαν. Ἡ πλέ-
 « ον ὅμως εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν δημιουργ-
 « γὸν δοξολογία (πάλιν σὲ τὸ λέγω) εἶναι
 « νὰ κατευθύνῃς ὅσῃν ἔχεις καὶ ὅσῃν μέλ-
 « λεις νὰ ἀποκτήσῃς παιδείαν εἰς τὴν ἀ-
 « νωτέραν ὅλων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστη-
 « μῶν τέχνην τοῦ βίου, καὶ νὰ τὴν μάθῃς
 « τόσον καλὰ, ὥστε νὰ ᾔσῃ καλὴ νὰ τὴν
 « παραδίδῃς με λόγον καὶ με ἔργον καὶ
 « εἰς τὰς συνηλικιώτιδάς σου παρθένους,
 « καὶ, ὅταν σὺν θεῷ ὑπανδρευθῇς, εἰς τὰ
 « τέκνα σου, διὰ νὰ δείξῃς με ταύτην σου
 « τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἶσαι γνήσιον τέκνον
 « τῆς Ἑλλάδος, καὶ νὰ ἐπιταχύνης τὸ
 « κατὰ σὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοινῆς ἡ-
 « μῶν μητρὸς καὶ πατρίδος.

« Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, φίλη θυγάτηρ,
 « δὲν ἦτον νὰ γεννηθῇς πρὸ πολλῶν, ἢ με-
 « τὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν, οὐδὲ νὰ
 « ἐξισωθῇς με τὰς παρελθούσας, ἢ με τὰς
 « μελλούσας Ἑλληνίδας εἰς τὴν ἐξουσίαν
 « σου ὅμως εἶναι (μὴν ἀμφιβάλλῃς ὅτι) νὰ
 « ὑπερβάλλῃς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀρχαίας,
 « καὶ νὰ μὴ σὲ ὑπερβάλλῃ καμμία ἀπὸ
 « τὰς μελλούσας εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου,
 « εἰς τὴν ὁποίαν μόνον στηρίζεται ἡ ἀλη-
 « θὴς εὐδαιμονία, καὶ τῆς ὁποίας βραβεῖον
 « εἶναι ἡ ἀθανασία.

« Ταῦτα σὲ λέγει ἀπὸ βάθους πατρικῶν
 « σπλάγχνων ὁ γηραιὸς Κοραῆς. Ταῦτα
 « μελέτα καθ' ἡμέραν εἰς τὸ θέλῃς νὰ εὐδαι-
 « μονήσῃς ζῶσα καὶ νὰ ἀφήσῃς ἀφίνουσα
 « τὴν ζωὴν ἀθάνατον ὄνομα. Σπούδασε, φί-
 « λον θυγάτριον νὰ κατασταθῇς ὁμοία τῆς
 « γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἐξήτει ὁ Σολομῶν,

« σπούδασε, ἂν ἐρωτᾷ τις εἰς τὸ ἐξῆς ὡς
 « ἐκεῖνος γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὕρήσῃ » νὰ
 « τὸν ἀποκρίνωμαι οἱ γνωρίζοντές σε «τὴν
 « ἐξ Ἀνδρου Εὐανθίαν.»

Πόσον ἀφελὴς καὶ ἀπέριτος εἶναι ἡ φω-
 νὴ τοῦ Κοραῆ! πόσον ἐπιδεξίως ἐγνώρι-
 ζε νὰ διοχετεύῃ εἰς τὰς καρδίας τοῦ ἀνα-
 γνώστου αὐτοῦ καὶ τὰς ὑψηλοτέρας φιλο-
 σοφικὰς ἀληθείας, ἀναλύων αὐτὰς εἰς τὰ
 καθέκαστα καὶ οὕτως ἀνθ' μίαν τοποθετῶν
 ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πρὸς ὃν ἀπετείνεται!

Αἱ ὀλίγαι αὗται συμβουλαὶ δὲν ἀποτε-
 λοῦσι τὸ σύστημα τῆς ἠθικῆς, ὅπερ δύνα-
 ται τις νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ὁλοκλήρῳ τόμῳ;
 Ἰδοὺ διατὶ εἶπον ἀνωτέρω ὅτι ἐκάστη σε-
 λὴ τῆς ἐπιστολῆς δύναται νὰ ἀποτελέσῃ
 καὶ ἓνα τόμον. Ὡς πρῶτας ἀρετὰς τίθησι
 καὶ δικαίως εἰς τὰς γυναῖκας, τὴν σεμνότη-
 τα καὶ τὴν μετριοφροσύνην, διότι ἄνευ αὐ-
 τῶν ἡ γυνὴ ἀπόλυσι τὸ οὐσιώδες ἐκεῖνο
 μέρος τῆς λεπτῆς καὶ ἀδρᾶς αὐτῆς φύσεως,
 ὅπερ συνίστησι τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα.

Γυνὴ ἐν μὲν τῇ γλώσσῃ φέρουσα τὴν αὐ-
 θάδειαν, ἐν δὲ τοῖς βλέμμασι τὸ βλοσυρὸν,
 ἐν τῇ στάσει τὸ ἄτακτον καὶ ἐν τῇ ἐνδυ-
 μασίᾳ τὸ ἐκτετραχλυσμένον, γυνὴ στε-
 ρομένη τῆς σεμνότητος καὶ μετριοφροσύ-
 νης εἶναι ὃν ἐκτρομακτικὸν ἐν τῇ φύσει αὐ-
 τῆς. Τοιαύτην εἰκόνα ἔχων ὑπ' ὄψιν αὐ-
 τοῦ ὁ Κοραῆς, ἐξορκίζει τὴν Εὐανθίαν νὰ
 ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς ἐπὶ τοῦ ἀντι-
 κειμένου τούτου ἵνα μὴ πλανηθῇ.

Ἡ σεμνότης καὶ ἡ μετριοφροσύνη, ἀρεταὶ
 τοσοῦτον ἐπίζητοι διὰ τὴν γυναῖκα ὅσον
 καὶ ἐπωφελεῖς τῷ τε προορισμῷ καὶ τῇ
 οἰᾷ δὴποτε καταστάσει αὐτῆς, δυστυχῶς
 σήμερον ἐκλαμβάνονται ὡς σκουριασμέται
 ἰδέαι. Σήμερον δύναται ἡ γυνὴ νὰ γελᾷ
 ἐν παντί, καὶν τι μὴ γελοῖον ἢ, νὰ σκώ-
 πτῃ, νὰ μορφαίῃ τοὺς ἄλλους, νὰ κομπά-
 ζῃ ἐπιδεικνυομένη, κομψευομένη, ἐπαλεί-
 ψεσι χρωμένῃ ἀνοικτείῃ καὶ περιγελάστοις
 καὶ ἐν γένει ἐλευθεριάζουσα ἐν οὐ δέοντι.
 Ὁ πλάνος, οὗ ὁ Κοραῆς τοσοῦτον συνιστᾷ
 τὴν ἀποφυγὴν εἰς τὴν Εὐανθίαν, τοσοῦτον
 ἐξέτεινε νῦν τὸ κράτος του, ὥστε ἀδύνατον

νὰ φαντασθῶμεν ποῦ θὰ καταντήσωμεν, ἀφοῦ ἡμεῖς αὐτοὶ ὑποστηρίζομεν τὴν παρ' ἡμῖν κυριαρχίαν τοῦ διὰ τῆς ἐπιπολαίου μαθήσεως καὶ τῆς ἀνοήτου ὑψηλοφροσύνης πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

Ἀλλὰ προχωρήσωμεν.

Ἀφοῦ ἔδη ὑπέδειξε τῇ Εὐανθίᾳ τὰ χαρκτηριστικὰ τοῦ Πλάνου καὶ τὰ διάφορα μέσα τῆς ἀποφυγῆς αὐτοῦ, σπεύδει νὰ τῇ συστήσῃ καὶ τὸ ἰσχυρότερον πάντων μέσον, δι' οὗ πεποιθότως καὶ ἀσφαλῶς ἡδύνατο νὰ καταβάλλῃ τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον ἐχθρόν.

Καθὼς ὁ Ζεὺς πέμπων τὸν Ἡρακλῆν κατὰ τοῦ Κῦκνου, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀρεως, παρέδωκε ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν περιώνυμον ἐκείνην ἀσπίδα, ἣν περιγράφει τοσοῦτον ἐπιχαρίτως ὁ Ἡσίοδος καὶ ἣτις εἶχε λαμπρῶς ἐξεικονισμέναν ἐπ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν ἱστορίαν τῆς μυθολογικῆς Ἑλλάδος, οὕτω καὶ ὁ Κοραῆς ἀφοῦ διὰ πολλῶν ὀπλῶν ἐθεράκισε τὴν Εὐανθίαν κατὰ τοῦ Πλάνου παραδίδει αὐτῇ καὶ τὴν διανοητικὴν ἀσπίδα, ἐφ' ἧς χρυσοῖς γράμμασι γέγλυπται ἡ τῆς Ἑλλάδος ἱστορία, καὶ ἣτις ὡς τὸ σάκκος ἐκεῖνο τοῦ Ἡρακλέους διέλαμπε κύκλῳ, Τιτάνῳ Πλατωνικῷ, Σπέρτακῷ Ἐλέφαντι, Ἡλέκτρῳ Πλουταρχικῷ καὶ ἐπὶ πᾶσι χρυσῷ Χριστιανικῷ Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον.....

Χερσὶ γεμὼν σάκος... Παναίολον...

Κατὰ τὸν Ἡσίοδον λέγων αὐτῇ. « Καταγίνου εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν « παιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ μάλιστα « τῶν κλασικῶν. Ἀλλὰ καταγίνου ὡς μέ- « λισσα, ἀπανθίζουσα ἀπ' αὐτοῦς ὅ,τι εἴ- « ναι χρήσιμον εἰς τὸ μέλι τῆς τέχνης τοῦ « βίου. Ἀναγινώσκουσα συχνὰ τὸ συνα- « ξάριον τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος καυ- « χήματος, τοῦ Σωκράτους, γεγραμμένον « κομψότερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀλη- « θέστερον ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα. Εἰς κα- « νὲν ἔθνος δὲν ἐγεννήθη τοιοῦτος καλὸς « τεχνίτης τοῦ βίου, ὅποιος ὁ Σωκράτης. « Μὴν ἀμελῆς τὸν θαυμαστὴν τοῦ Σωκρά-

« τους καὶ δεῦτερον Σωκράτην τὸν Πλού- « ταρχον. »

Ἀνὴρ ὡς ὁ Κοραῆς νόκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν καταγινόμενος εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων Συγγραφέων καὶ δι' αὐτῶν ἀνυψωθείς εἰς τὴν μακαριστὴν ἐκείνην βαθμίδα, ἐν ἣ ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀποθνήσκει, ὡς ζῶν ἐν τῇ μνήμῃ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν, ἐγίνωσκε παντὸς ἄλλου κάλλιον ὅπως λυσιτελεῖς εἶναι εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου ἢ ἐνδιατριβὴ μετὰ τῶν ἀθανάτων τούτων συγγραφέων.

Μόνον ἡμεῖς οἱ τὰ κειμήλια ταῦτα κατέχοντες ἀπαξιοῦμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτά. Καθὼς ἀντηλλάξαμεν ἐνώτια καὶ ψέλλια ψευδῆ ἀντὶ τῶν ἀληθῶν, οὕτω τὰ σπουδαῖα ἐκεῖνα συγγράμματα τῶν προγόνων ἡμῶν κατὰ μέρος θέμενοι, εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ξενικῶν μυθιστορημάτων τὸν νοῦν καὶ τὸν χρόνον ἡμῶν καταναλίσκομεν οὐ μόνον δὲ ἐν τούτοις ἀλλὰ καὶ ἐν πολλαῖς τὰ πάτρια ἀφέντες εἰς τὰς ξενοτροπίας εὐχαριστοῦμεθα.

Δι' ἡμᾶς τὰς γυναῖκας ἰδίως ὁ Πλούταρχος, ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων, οἱ Ποιηταί, εἶναι ξένα ὄντα, ὧν ἀγνοοῦμεν αἱ πολλαὶ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸν βίον καὶ τὰ συγγράμματα, ἐνῶ γινώσκουμεν καὶ τὸν Δουμᾶν καὶ τὸν Σὺν.

Ἀλλὰ ὦμεν δίκαιοι πρὸς τοῦτο, δὲν πρέπει νὰ ἀδικῶμεν τὰς γυναῖκας, διότι ἡ γυνὴ πανταχοῦ καὶ πάντοτε εἶναι τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ ἀποδίδοντες τὰ πάντα ταῖς γυναῖξιν ἀπατῶνται. Ἐνόςω δὲν διδάσκουσι τὴν γυναῖκα ὅ,τι ὀφείλει νὰ μάθῃ, ἡ γυνὴ θὰ δικαιουται νὰ ἐπιβρίπτῃ τὴν εὐθύνην τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ.

Πῶς θέλετε ἡ γυνὴ νὰ γινώσκῃ τὸ συναξάριον, κατὰ τὸν Κοραῆ, τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος καυχήματος γραμμένον κομψότερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα καὶ ἀληθέστερον ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα, πῶς θέλεται νὰ γνωρίξῃ τὴν Ἀνδρομάχην, τὴν Πηνελόπην, τὴν Πολυξένην, τὴν Μακαρίαν, τὴν Ἀντιγόνην, τὴν Ἰφιγένειαν, τοὺς τύπους τούτους τῆς

γυναικείας ἀρετῆς ἐν τε τῷ οἴκῳ καὶ τῇ πολιτείᾳ, τὴν Κόρινναν, τὴν Σαμπρῶν, τὴν Τελέπιλλαν, τὴν Θεανῶν, καὶ ἄλλας τοὺς τύπους τούτους τῆς διανοητικῆς τῆς γυναικὸς μορφώσεως, ἀφοῦ ἐν τοῖς Παρθενάγωγείοις τὰ περὶ αὐτῶν συγγράμματα δὲν διδάσκονται, ἐν ᾧ χρόνοι μακροὶ καταναλίσκουσιν ἵνα μάθωσι πῶς ὁ Χάρων ἔφερε τὰς ψυχὰς εἰς τὸν Ἄδην καὶ πόσας παρασάγγας ὠδοιπόρησε τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου ἀπὸ τῆς μίαν ἕως εἰς τὴν ἄλλην πόλιν, ἔνθα μετέβαινε νὰ καύσῃ, νὰ λαφυραγωγῇ, νὰ φονεύσῃ, καὶ ἐν γένει νὰ διδάσκωσιν ὅ,τι ἄσκοπον καὶ ἀνάρμωστον εἰς τὸν προωρισθὲν νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν εἰρήνην, νὰ ὑποθάλῃ τὴν ἀγάπην, νὰ στερεώσῃ τὴν ἰσότητα, νὰ δώσῃ παντὶ ζωὴν καὶ οὐχὶ θάνατον ὡς ὁ Χάρων.

Οἱ διδάσκοντες τὴν γυναῖκα ὅ,τι δὲν πρέπει, καὶ ὅπως δὲν πρέπει, βλάπτουσιν ἀντὶ νὰ ὠφελῶσιν αὐτήν, διότι οὕτω καθιστῶσιν αὐτὴν ἡμιμαθὴ, τοῦ ὅ,τι εἶναι ἐπιβλαβέστερον τῆς ἀμαθείας εἰς τὰς κοινωνίας.

Διὰ τοῦτο ὁ Κοραῆς ὑποδείκνυσιν εἰς τὴν Εὐανθίαν οὐ μόνον τί πρέπει νὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ, ἀλλὰ καὶ πῶς πρέπει νὰ μάθῃ αὐτὰ, συνιστῶν αὐτῇ πρὸς τοῦτο τὸν τρόπον τῆς μελίσεως, ἥτις, εἰς τὰ ἄνθη ἐκεῖνα μόνον πετᾷ, ὅσα δύναται νὰ παρέξωσιν αὐτῇ τὸ μέλι, καὶ συνάμα νοουθετῶν αὐτὴν νὰ μεταδίδῃ τοὺς κερποὺς τῶν γνώσεών της εἰς τὰς συνηλικιώτιδας αὐτῆς Παρθένους, καθότι διὰ τῆς μεταδόσεως ταύτης ἡδύνατο νὰ πλουτίσῃ τὰς ἑαυτῆς γνώσεις τάχιον καὶ στερεώτερον καὶ φιланθρωπίας ἔργον πράξει, λέγων αὐτῇ, « φρόντιζε μάλιστα, ἂν θέλῃς ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ « καλὰ προκοπὴν σου, νὰ μεταδίδῃς τοὺς « καρπούς της εἰς τὰς συνηλικιώτιδάς σου « Παρθένους. Δὲν εἰσπορεῖς, τέκνον ἀγαπητὸν, νὰ φαντασθῇς, πόσον γρήγορα « αὐξάνουσι τὰ φῶτα ὅταν μεταδίδωνται, « καὶ πόσον ἡδονὴν προξενεῖ εἰς τὰς φιλανθρώπους ψυχὰς ἡ μετάδοσις αὐτῶν. Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὗρεθῇ τις περικυ-

« κλωμένος ἀπὸ βαρβάρους πρέπει νὰ προ-
« σπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ, ἀλλέως κινδύ-
« νεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθυμού-
« μαι τίς τίνα ὀνειδίζει εἰς τὸν Εὐριπίδην,
« ὅτι ἔχασε τὰ ἔθνη του διὰ τὴν μακρὰν
« μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβήν
« Βεβαρβάρωσαι χρόνιος ὢν ἐν βαρβάρους. »

Καταφθάνων εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Εὐανθίας περὶ τῆς ἀποστολῆς Γαλλικοῦ τινος συγγράμματος πρὸς μεταφράσιν, συνιστᾷ τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς μελίσεως καὶ ἐπαινεῖ τὰ μέγιστα τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ταύτην, λέγων

« Τὸν ὅποιον σὲ ἐσυμβούλευσα τῆς με-
« λίσσεως τρόπον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν
« προγονικῶν μας βιβλίων, τὸν αὐτὸν πρέ-
« πει Εὐανθία, νὰ μεταχειρίζησαι καὶ εἰς
« τὰ βιβλία τῶν ἀλλογενῶν καὶ ἐξαιρέ-
« τως τῶν Γάλλων, ἐπειδὴ γνωρίζεις τὴν
« γλῶσσαν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιθυμῇς καὶ
« νὰ μεταφράσῃς τι καὶ ἀπὸ τὰ γαλλι-
« κὰ συγγράμματα. Βιβλία ἄξια μετα-
« φράσεως εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἀλλὰ
« ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ εἶσαι ἀκόμη εἰς κατὰ
« στασιν νὰ μεταφράσῃς καὶ διὰ τὸ νέον
« τῆς ἡλικίας σου καὶ διότι δὲν εἶναι πι-
« θανὸν νὰ ἤξεύρῃς ἀκόμη τὴν Γαλλικὴν
« γλῶσσαν τόσον καλὰ ὥστε νὰ μεταφέ-
« ρῃς τὰ νοήματα τῶν Γάλλων εἰς τὴν
« γλῶσσάν μας, ἡ ὁποία οὐδ' αὐτὴ ἀκόμη
« δὲν εἶναι οὐδ' ἄρκετὰ πλουτία, οὐτε ἄρ-
« κετὰ τριμμένη νὰ τὰ ἐκφράζῃ χωρὶς κίν-
« δυνον γαλλισμοῦ. Μέλον τοῦτο τέκνον
« καὶ αὐτὴ σου ἡ ἐπιθυμία εἶναι πολλῶν
« ἐπαίνων ἄξια. »

Ὡς βλέπετε ἡ Εὐανθία δὲν ἐξήτει ἀπὸ τὸν Κοραῆ μῆτε μυθιστόρημα, μῆτε κανὲν ἄλλο ἀδιάφορον ἀλλὰ σύγγραμμα ἠθικὸν διὰ νὰ τὸ μεταφράσῃ, τὸ μὲν αὐτὴ ὠφελουμένη ἐκ τῶν περιεχομένων ἠθικῶν ἀρχῶν ἰδιαζόντως λυσιτελῶν πρὸς τὴν προκοπὴν αὐτῆς εἰς τὴν τέχνην τοῦ βίου, τὸ δὲ ἵνα διὰ τῆς μεταφράσεως καταστήσῃ καὶ ἄλλας Ἑλληνίδας συμμετόχους τῆς ὠφελείας ταύτης.

Ἡ Εὐανθία δὲν ὁμοιάζεν ἡμᾶς, αἵτινες

μανθάνομεν πρῶτον πάντων τὴν γαλλικὴν διὰ τὴν ἀναγινώσκωμεν μυθιστορήματα καὶ *journal des Modes*, ἢ διὰ τὴν ὀμιλῶμεν γαλλιστὶ ὅταν πρέπη νὰ ὀμιλῶμεν τὴν γλῶσσάν μας, ἀλλ' ἦτο νέα τῆς ἐποχῆς τῆς καθ' ἣν εἰ καὶ δυσκόλως ὀλίγαι γυναῖκες ἐξεπαιδεύοντο, ἐξεπαιδεύοντο ὅμως ὥς δεῖ Ἕλληνας.

« Διὰ τὴν κάμης λοιπὸν ἀρχὴν σὺν Θεῷ, προσθέτει ὁ Κοραῆς, σὲ πέμπω τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν κομψὸν ἠθικὸν συγγραμμάτιον ἀπὸ γυναῖκα σοφὴν καὶ σεβασμιον τὴν Κυρίαν Γυίζοι. »

Ὅποῖον δὲ τὸ κομψὸν τοῦτο ἠθικὸν σύγγραμμα τῆς κυρίας Γυίζοι, δὲν μᾶς ἀναφέρει. Ἀλλὰ τίς αὕτη ἡ κυρία Γυίζοι, ἣν ὁ Κοραῆς ἀποκαλεῖ γυναῖκα σοφὴν καὶ σεβασμιον, τίς ἡ συγγραφεὺς αὕτη, ἥς τὸ σύγγραμμα τοσοῦτον ἐξετίμησεν, ὥστε νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας νέας Ἑλληνίδος;

Εἰ καὶ προκεχωρημένη ἡ ὥρα, γνωρίσωμεν ὅμως καὶ τὴν κυρίαν ταύτην, ἣν συνιστᾷ ἡμῖν ὁ Κοραῆς ὥς καὶ τὸ κομψὸν αὐτῆς συγγραμμάτιον;

Ἡ κυρία Γυίζοι, κύριοι, ὥς συγγραφεὺς διακρινομένη ἠθικολόγος, ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις, τῷ 1773. Πατὴρ αὐτῆς ἦν ὁ Μαυλάν, Γενικὸς εἰσπράκτωρ τῶν Παρισίων, πλούσιος ἄμα καὶ πολυμαθὴς ἀνὴρ, ἡ δὲ μήτηρ τῆς θυγάτηρ τοῦ Σαίντ-Σαρμάν, ἀνήκουσα εἰς οἰκογένειαν ἀρχαίαν καὶ εὐγενῆ τῆς Πικαρδίας· ἐκαλεῖτο Παυλῖνα Σοβαρὰ, πνευματώδης, ἀλλὰ συνεσταλμένη καὶ καχεκτικὴ τὴν υἱεὶαν ἢ νέα Παυλῖνα ἀνετράφη μετὰ τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ἐκείνων, αἵτινες μετ' οὐ πολὺ νέαν ἐνεκαινίσαν ἐποχὴν ἐν Γαλλίᾳ τοῦ 87 καὶ 89, ὁπότε καὶ ἡ Παυλῖνα προετοιμασμένη προσήλθεν ἵνα τὰ ἐπ' αὐτῇ συντελέσῃ πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης, ἀλλὰ μόλις ἐσήμανεν ἡ ὥρα, καὶ τοῦ πατρὸς τῆς τελευτήσαντος, εἶδεν ἐν ῥοπῇ κατεστραφείσαν ἐν τῷ σάλλῳ ἐκείνῳ τὴν παρουσίαν τῆς, ἑαυτὴν δὲ ἐν μέσῳ τῶν δυστυχιῶν ἐρριμμένην.

Αἱ δυστυχίαι εἰσὶν ἀκόνη διὰ τὴν μεγάλην ψυχὴν, ἐν ἣ ἡ ἀρετὴ νέαν στίλπνωσιν λαμβάνουσα καθίσταται λαμπροτέρα· ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἰδίως φαίνεται ἡ ἀρετὴ ἐν ὅλῳ τῷ μεγαλίῳ τῆς.

Τοῦντευθεν καὶ ἡ Παυλῖνα ἐπὶ τῶν καταστροφῶν τούτων μελετῶσα τὴν φύσιν τῶν δυστυχιῶν τῶν ἄλλων ἠρύσθη νέαν ἠθικὴν ἰσχὴν καὶ μεγαλειτέραν ἐνέργειαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, λέγει ὁ κ. Ρεμουζά, ἡμέραν τινὰ ἰχνογραφοῦσα, ὑπωπτεύθη ὅτι ἠδύνετο νὰ ᾗ εὐφυής, καὶ ὅτι ἠδύνετο νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ πνεῦμα αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων· ἡ ἰδέα αὕτη ἠλεκτρίζουσα τὴν καρδίαν τῆς ἐπλήρωσε δακρύων τοῦς ὀφθαλμούς του. Τὰ δάκρυα ταῦτα ἦσαν τὸ πρῶτον ὑγρὸν, δι' οὗ διέβρεξε τὴν γραφίδα αὐτῆς, καὶ συνέταξεν ἐν τινὶ ἐφημερίδι τὸ περιπαθέστατον ἱστορημα *Οἱ ἐν δυστυχίᾳ φίλοι*, ἐνῷ ἐξιστορεῖ τὴν δυστυχὴ κατάστασιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐν ᾧ ἀλληγορεῖται ἡ ἀλήθεια, ὅτι ἐν μὲν ταῖς εὐτυχίαις πάντες φίλοι ἐν δὲ ταῖς δυστυχίαις οὐδ' αὐτὸς ὁ γεννήτωρ.

Εἰκοσιεξαέτης ἦτον ὅτε ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον φιλολογικὸν αὐτῆς ἔργον τὰς Ἀντιθέσεις γλαφυρῶς γεγραμμένας καὶ σαφῶς, μετὰ τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν διάφορα ἄρθρα ἐν περιοδικοῖς, καὶ ἐφημερίσι περὶ διαφόρων ἀντικειμένων, ἀφορῶντων τὴν τότε κατάστασιν τῆς πατρίδος τῆς, ἰδίᾳ εἰς τὸν « Δημοσιογράφον » ἐφημερίδα συστηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σουάρ, (Suar) ἀκαδημαϊκοῦ, πατρόςθεν φίλου αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ δεκάστιαν διετέλεσε τακτικὴ συνεργάτις ποτὲ μὲν διὰ τῶν ἀρχικῶν τοῦ ὀνόματός τῆς γραμμάτων φαινομένη, ποτὲ ψευδωνύμως, ὅτε ἰδίως κατεπολέμει διαφόρων ἀνδρῶν τὰς πολιτικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἰδέας.

Ἄπαντα τὰ ἄρθρα αὐτῆς ἐξεδόθησαν καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει ὑπὸ τὸν τίτλον *Σύμμικτα* τῷ 1802. Κατὰ τὴν μακροχρόνιον τότε συνεργασίαν αὐτῆς ἐν τῷ « Δημοσιογραφικῷ » συνέβη αὐτῇ τὸ ἀκόλουθον ῥωμαντικὸν γεγονός.

Ἐν μέσῳ τῶν οἰκογενειακῶν αὐτῆς δυστυχιῶν εὕρισκομένη καὶ δεινῶς πάσχουσα

τὴν ὑγείαν ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ ἐπὶ καιρὸν τὰς γραφικὰς αὐτῆς ἐργασίας· ἀλλὰ ἀγνωστὸς τις δι' ἐπιστολῆς ἀνυπογράφου, τῇ ἐπεμψε σειρὰν ἄρθρων, ἅτινα παρεκάλει αὐτὴν νὰ χρησιμοποιοῦσιν δ' ἑαυτὴν μέχρις ἐντελοῦς ἀναρρώσεώς της. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ κ. Γυίζοι νέος τότε ὢν καὶ ἀγνωστος, μαθὼν δὲ παρὰ τοῦ ἐκδότου τοῦ *Δημοσιογράφου* τὰ περὶ τῆς Παυλίνης, ἔσπευσε νὰ τῇ ἀπευθύνῃ τὴν ἀνυπόγραφον ἐκείνην ἐπιστολὴν μετὰ τῶν ἄρθρων, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ ἐφημερίδι ἐκείνῃ ψευδωνύμως.

Ἡ ἑκτακτος αὕτη περίστασις συνήνωσε τάχιστα τὰ δύο ταῦτα ἔξοχα πνεύματα μολονότι ἦσαν τὴν τε ἡλικίαν διάφορα ὡς τῆς Παυλίνης οὔσης μεγαλειτέρας αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας, ὡς τοῦ Γκιζώτου διαμαρτυνομένου ὄντος τὸ θρησκευμα.

Τὸ 1821 ἡ Παυλίνα ἐπονομασθεῖσα κυρία Γυίζοι ἤρξατο νὰ γίνηται γνωστοτέρα εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον. Ἐκτοτε ἐδημοσίευσεν τὰ τέκνα, τὸ πρῶτον σύγγραμμα ὑπερ φέρει τὸ ἀληθὲς ὄνομα αὐτῆς, δημοσιευθὲν τῷ 1814, τὸν «*Ραοῦλ καὶ Βίκτωρα*» τὸ 1821, τὰ *Νέα Διηγήματα* τὸ 1824, τὰς *Περὶ ἀνατροφῆς Οἰκογενειακὰς Ἐπιστολάς* τὸ 26, τὴν *Οἰκογένειαν* τὸ 28. Ἐκ πάντων ὅμως τούτων τὸ μόνον σύγγραμμα, ὑπερ ἀνύψωσεν αὐτὴν ἐν τῇ ἀριπρεπέστερᾳ θέσει τοῦ φιλολογικοῦ κόσμου ἦτον *Αἱ περὶ ἀνατροφῆς οἰκογενειακαὶ ἐπιστολαί*, ἀληθὲς ἀπόσπασμα μητρικῆς καρδίας ἀφοσιωμένης ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτῆς.

Ἐκ τοῦ γάμου της ἔσχεν ἓνα μόνον υἱόν, ὃν ἡγάπα περιπαθῶς καὶ ὃν ἀπεκάλει προσφιλέως συμφέρον *Cher intérêt* ἐν τῷ προλόγῳ τῶν περὶ ἀνατροφῆς ἐπιστολῶν της.

Καχεκτικὴ παιδιόθεν ἔπαθε σπουδαίως τὴν ὑγείαν μετὰ τὸν τοκετὸν, τὴν δὲ πρῶτην Αὐγούστου τοῦ 1827 ἀπὸ πρωίας προΐδουσα τὸ τέλος της παρεκάλει τὸν σύζυγόν της νὰ τῇ ἀναγνώσῃ ἐπιστολὴν τινα τοῦ Φενελώνου πρὸς τινα ἀσθενῆ καὶ τινα λόγον τοῦ Βουσσουέτου περὶ τῆς ἀθανασίας

τῆς ψυχῆς, ἐν μέσῳ δὲ τῆς ἀναγνώσεως ἐξέπνευσε καὶ οὕτως ἔσβεσεν εἰς ἔτι ἀσπὴρ, ὅστις μεσουρανίσας ἐν τῷ φιλολογικῷ ὀρίζοντι κατέδειξεν ὅτι ἡ λάμψις ἐστὶ μία διὰ τε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα.

Τὸ δὲ σύγγραμμά αὐτῆς, ὅπερ ἀπέστειλαν ὁ Κοραῆς τῇ Εὐανθίᾳ ἦτο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ ἐπιγραφόμενον *Les enfants* ὅπερ πρῶτον μὲν ἐδημοσιεύθη τεμαχιδὼν εἰς τὸ περιδικὸν σύγγραμμά. «*Τὰ χρονικά τῆς ἀνατροφῆς*» ὅπερ ἐξέδιδεν ὁ σύζυγός της κ. Γυίζοι καὶ ὅπερ ἔπαυσε τὸ 1814 ἐνεκα τοῦ τότε διεγερθέντος κοινωνικοῦ ἐν Γαλλίᾳ Σάλου.

Τὸ σύγγραμμά τοῦτο τῆς κυρίας Γυίζοι φέρει τὸν τύπον τῆς διηγηματικῆς ἀφηγήσεως, διὰ τοῦ πέπλου τῆς ὁποίας ἠθέλησε νὰ στολίσῃ τὰς ἠθικὰς ἀρχάς, αἵτινες ἁλλως ἑτρώς ἐκφερόμεναι δύνανται νὰ κουράσωσι τὸ πνεῦμα, ἐνῷ ἐν ἀφελεῖ διηγηματικῇ σειρᾷ ἐκτυλισσόμεναι, καθίστανται εὐχερέστεραι πρὸς διατύπωσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀναγνώστου. «*Ἐν τοῖς τέκνοις*» ἡ κ. Γυίζοι ἀλληλοδιαδόχως ἐκτυλίσσει τὰς περὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν παίδων ιδέας της, αἵτινες, μετ' οὐ πολὺ ἐκτενέστερον ἀναπτυχθεῖσαι εἰς *Τὰς περὶ Ἀνατροφῆς Οἰκογενειακὰς Ἐπιστολάς* ἀνεδίδισαν αὐτὴν εἰς ἀριπρεπῆ καὶ ἀρίζηλον θέσιν μετὰ τῶν συγχρόνων ἠθικολογικῶν συγγραφέων.

Ὅ,τι δὲ τοῦτο ἦτον τὸ σύγγραμμά, ὅπερ ἀπέστειλαν ὁ Κοραῆς τῇ Εὐανθίᾳ δυνάμεθα νὰ πεισθώμεν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ κ. Γυίζοι ἐκτὸς τῶν *Ἀρτιθέσεων*, ἃς ἐδημοσίευσεν νέα ἔτι οὔσα, καὶ αἵτινες ἦσαν ἀνάρμοστοι τῇ Εὐανθίᾳ, ὡς ἀφορῶσαι ζητήματα ἠθικοκοινωνικὰ εἰδικὰ τῆς τότε καταστάσεως τῆς Γαλλίας καὶ ἐκτὸς τῶν ἐν ἐφημερίσιν ἄρθρων της, τὸ μόνον σύγγραμμά ἦτο τοῦτο, ὅπερ ἐξέδοτο φέρον τὸ ὄνομά της καὶ δυνάμενον νὰ ᾖ χρήσιμον εἰς πᾶσαν γυναῖκα μέχρι τοῦ 1818, ὅτε ἐγράφη ἡ ἐπιστολὴ αὕτη. Ἀλλως τε δὲ μόνον τοιαύτης ὕλης ἠθικολογικῆς καταλλήλου ταῖς γυναῖξιν σύγγραμμά ἠδύνατο νὰ πέμψῃ τῇ Εὐανθίᾳ ὁ Κοραῆς καὶ τῇ συστήσῃ τὴν μετάφρασιν αὐτοῦ.

Συμβουλευσών ὁ Κοραῆς τὴν Εὐανθίαν νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν μετάφρασιν τοῦ συγγράμματος τούτου, ἐπεθύμει νὰ ὠφεληθῇ αὕτη εἰς τε τὴν Γαλλίδαν φωνὴν καὶ εἰς τὴν Ἑλληνίδαν, ὡς καθαρῶς λέγει αὕτῃ « Ἄν ὅχι
« ἄλλο, γυμνάζεσαι καὶ διὰ τῆς μεταφρά-
« σεως εἰς τε τῶν Γάλλων τὴν γλῶσσαν,
« καὶ εἰς τὴν μητρικὴν σου. »

Ἐπεὶ δὲ γενικωτέραν ἐπιθυμίαν τὴν μετά-
δοσιν τῶν ὠφελημάτων αὐτοῦ διὰ τῆς ἐκδό-
σεως, καθὰ ὑπεκραίνεται τοῦ συγγράμμα-
τος, ἐνισχύει αὐτὴν καὶ διὰ τῶν πατρικῶν
εὐλογιῶν του, λέγων αὕτῃ « Ἐάν ὅμως ἐ-
« πιτύχῃς νὰ κάμῃς τὴν μετάφρασιν ταύ-
« την, ὅποιά καὶ νὰ ἀναγινώσκειται μὲ εὐ-
« ἀρέστησιν, τότε θέλει λάβειν ἀμοιβὴν
« τῶν κόπων σου τὸν ἔπαινον τῶν ὁμογε-
« νῶν, καὶ τὰς εὐλογίας ἐμοῦ τοῦ γέροντος,
« ὅστις ἀποθνήσκω πλέον εὐχαριστημένος,
« ἀφοῦ ἶδω ὅτι ἡ παιδεία ἐπροχώρησε καὶ
« εἰς αὐτάς τοῦ γένους μας τὰς γυναῖκας »

Καταλήγων δὲ τὴν ἐπιστολὴν του ἐπι-
στέφει αὐτὴν διὰ τῶν εὐχῶν τῆς μεγάλης
αὐτοῦ καρδίας λέγων.

« Ὑγιαίνει καὶ πρόκοπτε εἰς τὴν τέχνην
τοῦ βίου

Ὁ Εὐχέτης τῆς προκοπῆς σου
ΚΟΡΑΗΣ.

Καὶ ὁ θεὸς τῆς Ἑλλάδος εἰσέκουσε τῶν
εὐχῶν τοῦ γηραιοῦ Κοραῆ. Τὸ ἔθνος, ἀπαλ-
λαγὲν τοῦ ἐφιάλτου, ἐξύπνησεν ἥρωϊκῶς, ἐ-
ξύπνησεν ὡς νέος καὶ ἐν τῇ Ἡῷ τοῦ νέου
του Μαΐου ἐτράπη τὴν πρὸς τὸν Παρνασσὸν
ἀγούσαν, ὅπως ἀναπνεύσῃ τὴν αὔραν τῆς
προόδου, στολίσῃ τὸ στῆθος του διὰ τῶν
ρόδων τῆς ἐπιστήμης καὶ οὕτω παιδρὸν
καὶ ἱλαρὸν χαιρετήσῃ τὸ μέλλον του, στή-
νον ἀνὰ πᾶν αὐτοῦ βῆμα καὶ ἕνα βωμὸν
ταῖς Μούσαις.

Ἐκ τούτου ἡ ἀπανταχοῦ ἀνέγερσις σχο-
λῶν, ἐν αἷς προώριται ὁ ἀνὴρ παιδευόμενος
νὰ γίνῃ χρηστὸν καὶ χρήσιμον μέλος τῆς
οἰκογενείας καὶ τῆς κοινωνίας. Τοῦντεῦθεν
καὶ ἡ σύστασις Παρθεναγωγείων ἐν οἷς ἡ
γυνὴ ὀφείλει νὰ μάθῃ τὴν ὑψηλὴν ἀποστο-
λὴν αὐτῆς ὡς γυναικὸς καὶ ὡς ἑλληνίδος.

Ἀλλ' εἰ καὶ ἡ σύστασις σχολῶν γυναι-
κείων εἶναι ἀξιώπαινος πάντοτε, οὐχ' ἥττον
ἀπευθαίνει ἀτελέσφορος, ἐάν ἡ ἐν αὐτῷ δι-
δασκαλίᾳ δὲν γίνεται συνωδὰ ταῖς ἐθνικαῖς
ἀπαιτήσεσιν, ὅγιός σκοπὸς καὶ κατάλλη-
λος ὅπως ἐνσπείρῃ προπόντως ταῖς μαθη-
τευσούσαις τὴν πρὸς τὴν προγονικὴν εὐκλειαν
κλίσιν καὶ ἐπίδοσιν καὶ ἐν γένει εἰπεῖν ἀνα-
πτύξῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Τοιαύτη ἐστὶν
ἡ ἀποστολὴ τῶν Παρθεναγωγείων, ἐξ ὧν ἡ
κοινωνία προσδοκᾷ ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ κύλ-
πῳ τῶν οἰκογενειῶν γυναικας σοφὰς ἐν τῇ
τέχνῃ τοῦ βίου, δυναμένας νὰ μορφώσωσι
τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῶν περὶ αὐτάς, νὰ
ἐμπνεύσωσι τὰς μεγάλας τοῦ πατριωτισμοῦ,
τῆς εὐσεβείας τῆς φιλανθρωπίας ἀρχὰς καὶ
ἐν ἐπιγνώσει τελείᾳ νὰ ἐργάζωνται καὶ αὐ-
ταὶ ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης τοῦ
ἔθνους αὐτῶν.

Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ ὑψηλὴ ἰδέα καὶ τὸ
μέγα ὄνειρον τοῦ αἰοδίου Κοραῆ, οὗ ὁ φε-
ρόνυμος Σύλλογος αὐτός εἶθε κραταιούμενος
καὶ ἐνισχυόμενος δυνήθῃ ν' ἀποδείξῃ πράγ-
ματι κατὰ τὴν φιλέλληνα Γαλλίδα Μαρκε-
σίαν δὲν Σαφρέν ὅτι

Θεὶ μαθηταὶ τοῦ Πλάτωνος καὶ γόνοι τοῦ
Ὁμήρου

Πᾶσαν ἀκτῖνα βλέποντες πᾶν φῶς ἐκ τοῦ
ἀπείρου,

Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι φιλόσοφοι προσέτι
Ἐφ' ὧν διηλθον μάταια σκληρὰ τοσαῦτα ἔτη
Εἶν' Ἑλληνες εἶν' ἡ ψυχὴ αὐτῶν Ἑλληνική.
Γόνιμα φέρει σπέρματα ἡ γῆ των καὶ γεν-
ναίως

Ὁ οὐρανὸς ὡς ἄλλοτε τὴν σκέπει ὁ ὥραιος.
Γεννᾷ καὶ πάλιν τὴν τιμὴν τὴν δόξαν καὶ
τὴν φήμην

Ὡς ὅτε ἐγκατέλειπον ἀθανασίας μνήμην.
Εἰς ἕαρ προωρίσθησαν αἰώνιον γλυκύ!
Χαίρετε.

Αἰμιλία Κτερά Λεορτιάς.